

VOORAFGAAND AAN DE LEZINGEN

We luisteren eerst naar een kort gedeelte uit Genesis, gelezen door Dirk, over Jacobs droom. Jacob droomt van een ladder, opgericht op de aarde die reikt tot aan de hemel.

Engelen dalen langs deze ladder op aarde af en stijgen weer op.

Daarna leest Jenny Psalm 25 in de weergave van Huub Oosterhuis die begint met de woorden: Naar U, levende klimt mijn ziel.

Als Jacob droomt van die ladder is het crisis in zijn leven.
De ergste crisis ooit.

De meeste van ons hebben wel eens gedoe in de familie meegemaakt. Pijn, onbegrip, verwijdering. Soms gebeurt dit juist rond het overlijden van een dierbare als iedereen op zijn kwetsbaarst is. Dat grijpt diep in.

Voor Jacob zijn de verhoudingen die zijn leven dragen volkomen ontwricht. Er is bedrog gepleegd en vertrouwen geschonden. Mensen die dichtbij elkaar staan zijn niet langer veilig voor elkaar. En hij draagt daarin ook zelf schuld.

De prijs is hoog. Er moet daar iemand weg. En wel zo snel mogelijk. Om erger te voorkomen. En die iemand is Jacob.

Om hem en ook de anderen te beschermen tegen onherstelbaar geweld stuurt zijn eigen moeder hem, haar lievelingszoon, weg. Jacob moet verder leven los van zijn naaste familie. In die tijd, in die samenleving eigenlijk iets ondenkbaars.

Als hij ver genoeg weg is van zijn ouderlijk huis stopt hij met lopen. Het is dan al nacht. Luister:

OVERDENKING

*Levens zijn niet mooi of afgerond
maar vol breuken en scherven, tragische gebeurtenissen,
toevallige ontmoetingen, dingen die men begon
maar in de steek liet of vergat of verving door iets anders,
reeksen misverstanden ook, met komische uitslag;
dat alles wringt zich dooreen, onherkenbaar geworden
als een dorp na een aardbeving: waar men wroet naar wat men bezat
niet omdat het - een kromgetrokken lepel bijvoorbeeld -
nog zou kunnen dienen, maar om
half uitzinnig, de heilige grond te kussen:
'Hier was het!'*

Een gedicht van Frida Vogels. Over wat in een mensenleven niet mooi en niet afgerond is, niet maakbaar bleek, breuken en scherven en tragische gebeurtenissen. Zoals in het leven van Jacob. Hij, de jongen die het liefst in de tent bleef, in de nabijheid van zijn moeder, moet op reis. Zijn levensbanden zijn doorgesneden. Waarin moet hij nu houvast zoeken?

Met die malende vraag in zijn hoofd gaat hij liggen onder de blote hemel. Met een steen als kussen, -een beeld voor de hardheid van zijn vluchtelingenbestaan. Hij probeert hij zich over te geven aan de slaap. En dan ziet hij in zijn droom die ladder. De verbindingsladder. Verbinding waarmee?

Verbinding met de hemel om te beginnen. Letterlijk, het is een verticale beweging die we hier zien. De ladder reikt omhoog naar de hemel, naar een plek die ver boven Jacob uitgaat. Hoger dan het plafond van deze kerk. En langs die verticale ladder, ziet hij in zijn droom engelen afdalen en opstijgen in een onophoudelijk komen en gaan.

Als Jacob wakker wordt uit zijn droom is er om hem heen niets veranderd. Maar in die nacht, op de grens tussen zijn thuisland en een omgeving die hem nog vreemd is, is er iets gebeurd dat zijn reis anders maakt.

En hij zegt: *Dit is zeker. God is hier op deze plaats en ik wist het niet.* Hij noemt dezelfde steen die de avond ervoor nog het symbool was voor zijn harde bestaan als dakloze, *huis van God* en *poort van de hemel*. Heilige grond. Jacob is in deze nacht iets gaan beseffen dat hij eerder niet wist.

Hij weet nu dat er in dit leven niets zeker is. Maar wat hij ook weet is dat er in al dat onzekere en beangstigende engelen zijn, dat het goede bestaat. Boden van het goede, boodschappers van God, dat is wat engelen zijn. Ze richten Jacobs blik hier op wat boven hemzelf en zijn eigen situatie uitgaat.

Datzelfde gebeurt in de woorden die tot hem gericht worden, die we niet gelezen hebben. Er wordt hem toegezegd dat er toekomst en zegen zal zijn, ondanks alles wat er net zo gruwelijk mis is gegaan. Toekomst en zegen niet alleen en niet in de eerste plaats voor hemzelf, maar ook en vooral voor anderen, zijn naaste familie, zowel wie nu leven als wie er eerder geweest zijn als voor wie nog geboren moeten worden.

Ik ben de God van je voorvader Abraham en de God van Izaak, - zo maakt God zich hier aan Jacob bekend in het stuk dat we hebben overgeslagen. De God van zijn vader en grootvader. Die eveneens verticale verbinding blijft staan, de verbinding tussen Abraham, Izaak en hemzelf, Jacob, de sterke gang van de generaties die elkaar het leven schenken, die gang kan Jacob niet te niet doen.

Ja, hij kan zijn vader willen bedriegen en denken hem de zegen te kunnen ontfutselen om er zelf mee van door te gaan. Maar zijn vader en hij blijven met elkaar verbonden in een en dezelfde zegen. Ook nu Jacob zich in de ruimte van zijn gezin van herkomst verwijdt - Jacob zal zijn beide ouders nooit meer zien - blijft de verbinding door de tijd heen. En dat wordt ook tegen ons gezegd, al kunnen we elkaar kwijt raken door de dood of door het leven, die verbinding, die gang van de generaties blijft en geeft ook vorm aan ons leven.

Een zegende Aanwezigheid zal met Jacob mee gaan nu hij zich noodgedwongen van zijn gezin van herkomst verwijdt. En, zo wordt hier gezegd, die zal ook weer met hem mee gaan als hij eens zal terugkeren.

Nu al wordt aangekondigd dat dit moment ooit zal komen, dat Jacob ook weer de omgekeerde beweging zal maken naar zijn familie toe, als de tijd rijp is. Nu is dat onmogelijk, de verhoudingen zijn grondig verstoord. Wat hier gezegd wordt, tegen Jacob en tegen ons: al lijkt dat op dit moment onmogelijk, er is door de breuken en scherven heen leven mogelijk. Dwars door ondragelijke pijn, verdriet en verbijstering heen zal zich een weg ontfouwen.

Bij die Jacobs ladder gaat het niet alleen om verbinding met de hemel, met God. In de Bijbel gaat het in de verbinding met de hemel ook en juist om de verbindingen op aarde. Waar het God om te doen is, is dat mensen recht wordt gedaan, in hun eigenheid én in hun verbinding met anderen, en met liefde en ontferming worden gezien. Dat wij elkaar recht doen en elkaar met ontferming zien. Dat de waarheid van liefde en recht uiteindelijk -uiteindelijk- aan het licht zal komen.

En dat is de zegen die hij zal mogen dragen, hier als Jacob, later als Israel, de nieuwe naam die hij zal krijgen als hij vele jaren later de omgekeerde weg ook werkelijk zal gaan en zich met zijn broer Esau zal verzoenen, -een zegen waarin uiteindelijk alle volken op aarde zullen worden betrokken. Over de manier waarop op dit moment de verhouding tussen Israel en de Arabische broedervolken totaal is ontwricht valt zoveel te zeggen, maar toch vooral dat het dwars ingaat tegen deze belofte en deze zegen-hoe eenzijdig deze woorden soms ook worden uitgelegd.

In de psalm die we hoorden en in het verhaal van Jacob spreekt een God die staat voor liefde, recht, ontferming, trouw, en verbinding. Een God die deze waarden blijft hooghouden ook waar mensen ze met voeten treden, een God die het niet opgeeft maar blijft wachten op het moment dat ook wij daaruit gaan leven.

Laten wij, temidden van scherven en breuken, in alle verscheurdheid en gebrokenheid, alle bittere rouw en verdriet, en in alles wat zo onmogelijk en Godgeklaagd is op dit moment in onze wereld blijven vertrouwen op die belofte van toekomst. Een belofte die tegelijk een opdracht is. Moge onze ogen daarnaar zoeken, elke dag weer.

Laat je nu vinden liefde, keer je niet af.

